**Lausunto Eduskunnan talousvaliokunnalle**

Eduskunnan talousvaliokunta on pyytänyt allekirjoittaneelta kirjallista asiantuntijalausuntoa koskien hallituksen esitystä HE 173/2024 vp laiksi alkoholilain muuttamisesta.

## 1. Hallituksen esitys

Alkoholilain 1 §:n mukaan tarkoituksena on vähentää alkoholipitoisten aineiden kulutusta rajoittamalla ja valvomalla niihin liittyvää elinkeinotoimintaa alkoholin käyttäjilleen, muille ihmisille ja yhteiskunnalle aiheuttamien haittojen ehkäisemiseksi. Alkoholilaki uudistettiin edellisen kerran vuonna 2017. Laki tuli nykymuodossaan voimaan vuonna 2018.

Alkoholilakiin otettaisiin vähittäismyyntiluvan ja anniskeluluvan lisäksi käyttöön uusi *alkoholijuomien toimituslupa*. Alkoholijuomien toimitukseen kotimaan vähittäismyynnistä tai alkoholiyhtiöstä asiakkaalle pitäisi siis hakea erillinen lupa. Viranomaisille säädettäisiin oikeus valvoa toimituksia koeostoilla.

Hallituksen esityksen 173/2024 vp. kohdassa 4.1 ”Keskeiset ehdotukset” todetaan lisäksi muun ohella seuraavaa:

> ”Laissa säädettäisiin, että alkoholijuomien toimitus olisi sallittua vain, jos alkoholijuoma olisi ostettu ja noudettu kotimaan vähittäismyynnistä tai alkoholiyhtiöstä. Alkoholijuoman toimittaja saisi luovuttaa ostajalle tai muulle vastaanottajalle vain sellaisia alkoholijuomia, joita toimitukseen luovuttaneella vähittäismyyntiluvanhaltijalla ja alkoholiyhtiöllä olisi vähittäismyyntiluvan tai lain nojalla oikeus myydä.
>
> Laissa säädettäisiin lisäksi alkoholijuomien toimitusluvan edellytyksistä ja lupaehdoista. Alkoholijuomien luovuttaminen olisi sallittua vain kello 9 ja 21 välillä. Alkoholiyhtiöstä hankitun alkoholijuoman luovuttaminen olisi kuitenkin sallittu vain alkoholiyhtiön vähittäismyyntiaikojen mukaisesti. Alkoholijuoman toimituksen ostaja olisi velvollinen todistamaan ikänsä ennen alkoholijuoman ostamista. Jos alkoholijuoman osto tapahtuisi etäyhteyden välityksellä, olisi alkoholijuoman ostaja velvollinen todistamaan ikänsä vahvan sähköisen tunnistautumisen avulla. Lisäksi alkoholijuomien luovuttamisen yhteydessä tulisi joka kerta todennettavasti tarkastaa vastaanottajan ikä. Alkoholijuomia ei saisi luovuttaa, jos vastaanottaja kieltäytyisi todistamasta ikäänsä.

Alkoholilaissa säädetyt vähittäismyynti- ja anniskelukiellot ulotettaisiin koskemaan myös alkoholijuomien toimitusta. Lisäksi alkoholilakiin lisättäisiin erikseen sääntelyä alkoholijuomien toimituskielloista. Alkoholijuomia ei saisi toimittaa sosiaali- ja terveydenhuollon palveluyksikköön, varhaiskasvatuksen järjestämispaikkaan, esi- tai perusopetuksen järjestämispaikkaan eikä pääosin lasten ja nuorten kokoontumiseen liittyvän toiminnan järjestämispaikkaan. Alkoholijuomaa ei myöskään saa toimittaa alkoholilain 85 §:ssä tarkoitettuun paikkaan, jossa on voimassa alkoholijuomien nauttimiskielto eikä tilaan tai paikkaan, joka on hyväksytty anniskelualueeksi.

Alkoholijuomien toimitusluvanhaltijan olisi huolehdittava sen lukuun toimivien alkoholijuomien toimittajien riittävästä osaamisesta. Toimitusluvanhaltijan tulisi huolehtia siitä, että sen lukuun toimivilla alkoholijuomien toimittajilla olisi suoritettuna alkoholilain toimitusta koskevan sääntelyn ja toimitusta koskevien toimintaohjeiden tuntemista osoittava Sosiaali- ja terveysalan lupa- ja valvontaviraston hyväksymän mallin mukainen todistus (toimituspassi). Samalla lakiin otettaisiin jo vakiintuneessa käytössä oleva termi anniskelupassi, johon viitataan voimassa olevassa laissa alkoholilain tuntemista osoittavana todistuksena.

Alkoholilain säännöksiä vähittäismyynnin ja anniskelun henkilökunnan paikalla olosta tarkennettaisiin. Jatkossa vähittäismyynti- ja anniskelupaikassa tulisi olla paikalla luvanhaltijan määräämä luvanhaltijan edustaja, kun paikassa saisi myydä tai nauttia yli 2,8 tilavuusprosenttia etyylialkoholia sisältäviä alkoholijuomia ja paikka olisi avoinna asiakkaille. Muutos mahdollistaisi sen, että vähittäismyynti- tai anniskelulupa voitaisiin myöntää sille ajalle, jolla vähittäismyyntipaikassa tosiasiallisesti myytäisiin alkoholia tai anniskelupaikassa tosiasiallisesti anniskeltaisiin tai nautittaisiin alkoholijuomia. Henkilökunnan tulisi näin ollen olla paikalla vain silloin, kun paikassa myytäisiin, anniskeltaisiin tai nautittaisiin alkoholijuomia.

Samalla lakiin tehtäisiin joitain pieniä tai teknisiä muutoksia. Voimassa olevaa sääntelyä esimerkiksi täsmennettäisiin siten, että alkoholilain luvanvaraisuus koskisi vain yli 2,8 prosenttia etyylialkoholia sisältäviä alkoholijuomia.

Alkoholilaissa säädetyn seuraamusmaksun ylärajaa nostettaisiin 20 000 euroon. Luvan peruuttamisen edellytyksiä osittain lievennettäisiin nykyisestä, jotta sääntely tukisi paremmin vaikuttavaa viranomaisvalvontaa. Lakiin lisättäisiin selvyyden vuoksi uusi pykälä koskien luvan lopettamista.

Alkoholilaissa rangaistavaksi säädettyjen alkoholirikkomusten alaa laajennettaisiin koskemaan myös alkoholijuomien toimittamisen yhteydessä tapahtuvaa alkoholijuomien luovutusta, mikäli tilanteessa rikottaisiin laissa säädettävää toimituskieltoa kyseisestä pykälästä tarkemmin ilmenevällä tavalla. Alkoholijuomien toimittaja syyllistyisi alkoholirikkomukseen, mikäli hän luovuttaisi tahallaan tai törkeästä huolimattomuudesta alkoholijuomia esimerkiksi alaikäiselle tai vahvasti päihtyneelle henkilölle.

Lisäksi lakiin tehtäisiin eräitä muita vähäisiä tai teknisluonteisia muutoksia esimerkiksi tiedonsaantiin liittyen.”

Uudella lailla alkoholijuomien toimitus kuluttaja-asiakkaan kotiin tai yrityksille sallittaisiin kotimaan vähittäismyynnistä asiakkaalle. Alkoholilakiin otettaisiin vähittäismyyntiluvan ja anniskeluluvan lisäksi käyttöön uusi alkoholijuomien toimituslupa. Alkoholijuomien toimitukseen kotimaan

vähittäismyynnistä tai alkoholiyhtiöstä asiakkaalle pitäisi siis hakea erillinen lupa. Kuitenkin lupa voitaisiin myöntää vain, jos alkoholijuoma olisi ostettu ja noudettu kotimaan vähittäismyynnistä tai alkoholiyhtiöstä.

Alkoholijuoman toimittaja saisi luovuttaa ostajalle tai muulle vastaanottajalle vain sellaisia alkoholijuomia, joita toimitukseen luovuttaneella vähittäismyyntiluvanhaltijalla ja alkoholiyhtiöllä olisi vähittäismyyntiluvan tai lain nojalla oikeus myydä.

Lakiehdotuksen 35 a §:ssä todetaan nimenomaisesti, että alkoholijuomien toimitus on sallittua vain, jos alkoholijuoma on ostettu ja noudettu kotimaan vähittäismyynnistä tai alkoholiyhtiöstä. Hallituksen esityksen 173/2024 mukaan alkoholilaissa mahdollistettaisiin alkoholijuomien toimitus kotimaan vähittäismyynnistä asiakkaalle.

Lailla luotaisiin siis uusi *toimitusmyyntiä* koskeva toimitustapa, jolla alkoholiyhtiö ja kotimaiset vähittäismyyntiluvan omaavat toimittajat saisivat toimittaa alkoholia kuluttajan kotiovelle. Esitys ei muuttaisi voimassa olevaa oikeustilaa alkoholijuomien etämyynnin, etäostamisen tai muunlaisten rajat ylittävien toimitusten osalta. ***Tästä nähdäkseni seuraisi, että uusi sääntely suhtautuisi eri tavalla kotimaisiin ja muista EU:n jäsenmaista oleviin yrityksiin. Tämä herättää EU-oikeudellisen kysymyksen sääntelyn syrjivyydestä.***

Hallituksen esitystä arvioidaan jäljempänä EU:n kilpailu- ja sisämarkkinaoikeuden näkökulmasta. Kansallisten viranomaisten ja tuomioistuinten on otettava mainitut, suoraan sovellettavat ja sekä kansalaisille että yrityksille subjektiivisia oikeuksia luovat normit huomioon.

## 2. Kilpailu- ja sisämarkkinaoikeudellinen arvio

### 2.1 Tarkastelun lähtökohtia

EU-oikeudessa syrjivät ja/tai markkinoille pääsyä rajoittavat kansallisen lain säännökset voivat olla muun muassa tavaroiden vapaata liikkuvuutta koskevan SEUT 34–36 artiklan, työvoiman vapaata liikkuvuutta koskevan SEUT 45 artiklan, sijoittautumisoikeutta (liikkeenperustamisoikeutta) koskevan SEUT 49 artiklan, palvelujen tarjoamisen vapautta koskevan SEUT 56 artiklan, SEUT 110 artiklan verosyrjintäkiellon, SEUT 106(2) artiklan tai valtiontukia koskevien säännösten (SEUT 107–109 art.) vastaisia. Edellä mainitut artiklat palvelevat sekä *kilpailun toimivuutta*, kun perusteettomiin ja

vahingollisiin alalle tulon esteisiin puututaan, että *integraatiotavoitetta* eli yhteismarkkinoiden tiivistämistä.[1] Ero on siinä, että SEUT 101 ja 102 artiklassa tarkoitetun rajoituksen aiheuttaa elinkeinonharjoittaja, kun taas SEUT 34, 45, 49, 56, 106, 107 ja 110 artikloilla puututaan julkisen vallan aikaansaamiin kilpailunrajoituksiin.

EU-tuomioistuin totesi tavaroiden vapaan liikkuvuuden osalta nk. Dassonville-tuomiossaan, että määrällisiä rajoituksia vaikutukseltaan vastaavina toimenpiteinä pidetään kaikkia kauppaa koskevia jäsenvaltioiden säännöksiä, jotka voivat rajoittaa yhteisön sisäistä kauppaa suoraan tai välillisesti, tosiasiallisesti tai mahdollisesti.[2] Yhtä tunnetussa Cassis de Dijon -tuomiossa[3] vahvistettiin periaate, jonka mukaan toisessa jäsenvaltiossa laillisesti kyseisen maan säännösten mukaisesti perinteisillä valmistusmenetelmillä valmistettu ja kaupan pidetty tuote on päästettävä toisen jäsenvaltion markkinoille. Vastavuoroisen tunnustamisen periaatetta sovelletaan lähtökohtaisesti silloin, kun lainsäädäntöä ei ole yhdenmukaistettu. Näin ollen jäsenvaltioiden on myös EU:n yhdenmukaistamistoimenpiteiden puuttuessa hyväksyttävä toisessa jäsenvaltiossa laillisesti valmistettujen ja kaupan pidettyjen tuotteiden liikkuminen ja kaupan pitäminen markkinoillaan.

Toisaalta SEUT 34 artiklan soveltamisalaa rajoittaa nk. Keck-tuomio[4], jonka mukaan tietyt myyntijärjestelyt eivät kuulu artiklan soveltamisalaan, jos ne ovat syrjimättömiä - eli niitä sovelletaan kaikkiin jäsenvaltion alueella toimiviin toimijoihin ja niillä on oikeudellisesti ja tosiasiallisesti sama vaikutus sekä kotimaisten tuotteiden että muista jäsenvaltioista maahantuotujen tuotteiden kaupan pitämiseen. SEUT 36 artiklan mukaan jäsenvaltiot voivat asettaa määrällisiä rajoituksia vastaavia rajoituksia muista kuin taloudellisista syistä, kuten julkiseen moraaliin, yleiseen järjestykseen tai turvallisuuteen liittyvistä syistä. Näitä poikkeuksia olisi tulkittava suppeasti, eivätkä ne saa johtaa mielivaltaiseen syrjintään tai jäsenvaltioiden välisen kaupan peiteltyyn rajoittamiseen. Poikkeusten on palveltava suoraan yleistä etua ja oltava oikeassa suhteessa tavoiteltuun suojelun tasoon.

---

1 Ks. kirjallisuuden osalta esim. Kuoppamäki, Petri: Uusi kilpailuoikeus (2018) s. 1; Yritysoikeus, Seppo Villa, Taina Pihlajarinne, Juha Raitio, Klaus Viitanen, Manne Airaksinen, Johan Bärlund, Jyrki Jauhiainen, Timo Kaisanlahti, Mårten Knuts, Petri Kuoppamäki, Seppo Kymäläinen, Jukka Mähönen, päivitetty 31.7.2023, s. 1191; Barnard, Catherine: The Substantive Law of the EU. The Four Freedoms (2019) s. 285; Raitio, Juha, Tuominen Toni: Euroopan Unionin oikeus (2020), s. 53.

2 Asia 8/74, Dassonville, tuomio 11. heinäkuuta 1974. Ks. myös esim. asia C-320/03, tuomio 15. marraskuuta 2005, 63–67 kohta.

3 ECLI:EU:C:1974:82.

4 ECLI:EU:C:1993:905.

EU-oikeuden etusijasta seuraa, että ristiriitatilanteessa EU-oikeuden vastainen kansallinen säännös on jätettävä tuomioistuimessa soveltamatta. Toisaalta Suomella on EU:n jäsenvaltiona velvollisuus olla ottamatta käyttöön mitään sellaista kansallista lainsäädäntöä, joka olisi EU-oikeuden vastaista.

EU-tuomioistuimen oikeuskäytännöstä voidaan johtaa perusteet ja edellytykset, joiden nojalla tietyn hyödykkeen, esimerkiksi alkoholin myyntiä voidaan rajoittaa säätämällä se kokonaan tai tietyin osin monopolitoiminnaksi siltä osin kuin kansallisessa lainsäädännössä kulloinkin näin säädetään. Mikä tahansa monopoli ei kuitenkaan ole sallittu, vaan rajoitusten tulee täyttää kumulatiivisesti neljä edellytystä:

1. ne johtuvat yleiseen etuun liittyvistä syistä;
2. niiden on oltava omiaan takaamaan niillä tavoiteltavan päämäärän toteuttaminen;
3. ne eivät saa puuttua tavaroiden vapaata liikkuvuutta koskevaan perusvapauteen tai muihin oikeuksiin enempää kuin on tarpeen tämän päämäärän saavuttamiseksi; ja
4. niitä on sovellettava ilman syrjintää.

On sinänsä selvää, että jäsenvaltiot voivat pyrkiä alkoholin terveydellisten ja muiden yhteiskunnallisten haittojen torjumiseen rajoittamalla alkoholin saatavuutta ja myöntämällä yksinoikeuksia. Rajoitusten on kuitenkin oltava syrjimättömiä ja oikeasuhteisia. Niiden on myös oltava omiaan takaamaan tavoitellun päämäärän saavuttaminen, eivätkä ne saa rajoittavuudeltaan ylittää sitä, mikä on välttämätöntä. Asetettuihin tavoitteisiin tulisi pyrkiä johdonmukaisella ja järjestelmällisellä tavalla.

EU:n kilpailu- ja sisämarkkinaoikeuden näkökulmasta tässä asiassa kyse on ennen muuta tavaroiden vapaata liikkuvuutta koskevan SEUT 34-36 artiklan soveltamisesta.

### 2.2 Hallituksen esitykseen liittyvä EU-oikeudellinen ongelma

Hallituksen esityksessä 134/2024 ehdotettu sääntelyratkaisu vaikuttaa ongelmalliselta, sillä toimituslupa voisi koskea vain Suomessa myytyä alkoholia. **Tätä voidaan pitää SEUT 34 artiklassa tarkoitettuna määrällisenä rajoituksena.** Voi olla hankala perustella, miksi alkoholin toimituslupa voitaisiin myöntää vain niissä tapauksissa, joissa toimitukseen luovuttaneella vähittäismyyntiluvanhaltijalla ja alkoholiyhtiöllä olisi vähittäismyyntiluvan tai lain nojalla oikeus myydä alkoholijuomia. Jotta tämä olisi mahdollista SEUT 34 ja 36 artiklan perusteella, pitäisi voida esittää jokin hyväksyttävä ja uskottava, verifioitavissa oleva kansanterveydellinen tai yleiseen järjestykseen liittyvä syy näin rajoittavalle lainsäädännölliselle ratkaisulle. Muussa tapauksessa sääntelyä voidaan pitää joko

suoraan tai välillisesti syrjivänä toimenpiteenä, mikä käytännössä tarkoittaisi, että uusi sääntely rikkoisi SEUT 34 artiklaa, eikä SEUT 36 artiklaa voitaisi käyttää oikeuttamisperusteena.

Alkoholijuomien luovuttamisen voisi suorittaa vähittäismyyntiluvan haltija tai Alko itse, minkä lisäksi kuljetukseen määränpäähänsä ostajalle, mukaan lukien kuluttaja-asiakkaat, voitaisiin käyttää niihin erikoistuneita kuljetusyrityksiä. Jälkimmäisisissä tilanteissa ollaan asiallisesti varsin lähellä etämyyntiä. Ratkaisevaa eroa ei voitane tehdä sillä perusteella, että kotimaisissa transaktioissa puhutaan **(sallitusta) ”alkoholijuomien toimitusluvasta”**, kun taas rajat ylittävissä toimituksissa puhutaan **(kielletystä/ei-sallitusta) ”etämyynnistä***”*. **Ainakin alustavassa tarkastelussa kyse näyttäisi olevan samasta tai ainakin samankaltaisesta asiasta sillä erotuksella, että ensimmäisessä tilanteessa kuluttaja ostaa alkoholijuomia kotiinsa toimitettavaksi kotimaasta ja jälkimmäisessä tilanteessa toisesta EU/ETA-maasta.** Mikäli juomat toimittaa perille erillinen kuljetusyritys, kummassakin tapauksessa kuljetusyritykseltä voitaisiin edellyttää samanlaista lupaa ja samanlaisia käytänteitä iän ja päihtymyksen selvittämisessä (17 a §). Ei liene perusteltavissa, että sama alkoholi olisi suomalaiselta yritykseltä ostettuna sen terveellisempää kuin toisesta EU-maasta ostettu sama alkoholi. Mikäli taas on olemassa seikkoja, jotka oikeuttavat erilaisen kohtelun, ne olisi hyvä tuoda esille lakiesityksessä.

### 3. Toimitusmyynnin suhde etämyyntiin vaatii täsmentämistä

Hallituksen esityksestä ilmenee, että Työ- ja elinkeinoministeriö, Kilpailu- ja kuluttajavirasto ja Valvira ovat kritisoineet hallituksen esitystä siitä, ettei siinä selkeytetä alkoholin etämyyntiin liittyvää epäselvää tilannetta. Työ- ja elinkeinoministeriön mukaan hallituksen esitykseen tulisi sisällyttää arvio uuden toimitusmyyntiä koskevan lupajärjestelmän EU-oikeuden mukaisuudesta mukaan lukien sen syrjimättömyys, oikeasuhtaisuus ja välttämättömyys. Lausuntopalautetta koskevassa hallituksen esityksen kohdassa todetaan, että ”Työ- ja elinkeinoministeriö huomauttaa, että hallituksen esitysluonnokseen ei sisälly arvioita siitä, miten esitys vaikuttaisi toisiin jäsenvaltioihin sijoittautuneisiin palveluntarjoajiin tai kuvausta muihin jäsenvaltioihin sijoittautuneisiin palveluntarjoajiin sovellettavasta lainsäädännöstä.[5] Vielä todetaan, että ” Valvira, joka ei kannata ehdotettua muutosta, piti kestämättömänä, että alkoholin toimittamisesta säädettäessä jätettäisiin edelleen voimaan alkoholin etämyyntiä koskeva epäselvä oikeustila. Lisäksi esimerkiksi esitystä kannattava Työ- ja elinkeinoministeriö piti lausunnossaan erittäin valitettavana, että hallitusohjelmakirjauksen alkoholin

[5] HE 173/2024 s. 42.

verkkokauppaa ja etämyyntiä ja -ostoa koskevia lakimuutoksia ei ole sisällytetty nyt lausunnoilla olevaan lakiesitykseen. Myös Kilpailu- ja kuluttajavirasto piti yllättävänä sitä, ettei alkoholin etämyynnin oikeustilaa selvennetä samassa yhteydessä, kun alkoholin verkkokauppaa koskevaan sääntelyyn ollaan muutoin tekemässä muutoksia. Terveyden ja hyvinvoinnin laitos toi lausunnossaan esiin, että alkoholijuomien toimittamista koskevien sääntöjen tulisi olla johdonmukaisesti samat riippumatta siitä, onko alkoholijuomien vähittäismyyjä sijoittautunut Suomeen vai johonkin muuhun Euroopan unionin jäsenvaltioon."[6]

Totean, että edellä olevat viranomaiskannanotot ovat erittäin perusteltuja. Olen niistä kilpailu- ja EU-oikeuden perusteella samaa mieltä. Nyt ehdotettu "toimitusmyyntiä" koskeva ratkaisu rinnastuu etämyyntiin tai on ainakin hyvin lähellä etämyynnin käsitettä, siten kuin se ilmenee alkoholin maahantuontia koskevista Valviran ja Verohallinnon ohjeista.

Itse alkoholilaissa etämyynnin käsitettä ei ole selvennetty, mikä on aiheuttanut merkittäviä tulkintaongelmia esimerkiksi tuomioistuimissa. Alkoholin etämyyntiä koskeva oikeustila on erittäin epäselvä ja oikeusvaltioperiaate vaatii asiantilan korjaamista. Lisäksi etämyyntiä koskevasta oikeustilasta aiheutuu SEUT 34 artiklassa tarkoitettu määrällinen rajoitus. Nähdäkseni oikeusvarmuus ja SEUT 34 artikla edellyttävät nykytilanteen korjaamista. Oikeustilaa ei paranna vaan pikemminkin huonontaa se, jos muista EU-maista tapahtuvan etämyynnin rinnalle luodaan toimitusmyyntiä koskeva "kansallinen variantti", mikä synnyttää uuden kysymyksen alkoholilainsäädännön syrjivyydestä. Toimitusmyynnissä ja etämyynnissä on kummassakin kyse tilanteesta, jossa kuluttaja tilaa alkoholia kotiinsa, jonne se joko alkoholin myyjän tai apuna käytetyn kuljetusyrityksen toimesta toimitetaan.

Asiassa kannattaisi vielä harkita sitä vaihtoehtoa, että hallituksen esitystä 173/2024 vp täydennettäisiin etämyyntiä koskevilla säännöksillä, joilla alkoholin toimittaminen kotiovelle sallittaisiin jatkossa samoin edellytyksin kuin se sallitaan kotimaisille toimijoille. Vaikka toisessa EU/ETA-maassa toimivalla alkoholin myyjällä ei olisi vähittäismyyntilupaa Suomessa, mutta alkoholin perille toimittavalla yrityksellä, esimerkiksi kuljetuspalveluita tarjoavalla yhtiöllä, olisi toimituslupa ja perille toimittamisessa noudatettaisiin samoja käytänteitä kuin kotimaisten alkoholin myyjien osalta, kuluttajille ei varmaankaan aiheutuisi sen suurempaa haittaa tai terveydellistä riskiä kuin niissä tilanteissa, joissa alkoholin on luovuttanut kuljetusyritykselle kuluttajalle perille toimitettavaksi kotimainen yritys.

[6] HE 173/2024 s. 37.

Muutoinkin olisi perusteltua, että etämyyntiä koskevat lainsäädännölliset ongelmat korjattaisiin pikaisella aikataululla.

Yleisesti totean, että alkoholimonopolin ylläpito jatkossa edellyttää johdonmukaista lainsäädäntöä, jolla selkeytetään alkoholilain 1 §:stä ilmenevien tavoitteiden suhde alkoholilain keinovalikoimaan.

Espoossa 5. päivänä marraskuuta 2024

Petri Kuoppamäki
Yritysjuridiikan professori, OTT
kauppaoikeuden ja oikeustaloustieteen dosentti